

«Blir reformasjonen til ingen nytte?»

Et gammelt foredrag uten tapt aktualitet bør finne plass på FBB's ressurside:

Forrige høst (1997) utkom en bok i Finnland med tittelen som overskriften anger (Turhentuuko uskonpuhdistus?) Bidragsytere var nitten ledere fra vekkelsesbevegelsene innen folkekirken. Første opplag ble utsolgt på kort tid.

Spørsmålet rammer kjernen i prekenembetets oppdrag: Hvordan kan jeg bli stående for Guds domstol og være viss på det? Læren om troens rettferdighet handler om dette altavgjørende spørsmål for tid og evighet. Da er det ikke for mye forlangt av apostelens etterfølgere at de fremstår som Guds delegater og kan begrunne evangeliets sannhet i en bevitnet historie.

Bokens foranledning var den såkalte "Felleserklæring" (Joint Declaration) mellom Vatikanet og Det Lutherske Verdensforbund om rettferdiggjørelseslæren. Felleserklæringen tydelig-gjorde frafallet fra den nytestamentlige tro, den tro som Konkordiebokens bekjennelser fra reformasjonstiden så klart og frimodig bekjenner med Skriftens vitnesbyrd.

De finske bidragene aktiverer mine minner og refleksjoner siden Det Lutherske Verdensforbunds generalforsamling i Helsingfors 1962. Læren om troens rettferdighet viste seg å være kontroversiell, og bekjennelsestro lutherdom ble redusert til skoleretning i et "tjenestefellesskap". En lignende utgivelse som den finske vil neppe skje i Den norske kirke. Hvor da?

Ingen menighetssak?

Den norske kirke har behandlet læren om rettferdiggjørelsen som om den er en sak for teologene, biskopene og kirkemøtet. Men er det de som bestemmer hva kristne skal tro og gjøre? Det ser slik ut. Posisjonshavere i "overordnede" organer handler på egen hånd, som om lekfolk ikke evner å prøve læren på det apostoliske ord. Men lekfolket da? Det synes å avfinne seg med denne barnsliggjøring. Men det er ingen kirke (ekklesia) som handler slik.

Menighetene ble holdt utenfor de ekumeniske avtaler, først med metodistene, deretter med anglikanerne, og til sist i behandlingen av "Felleserklæringen". Kirkemøtet 1997 ga sin enstemmige tilslutning. Noen viktigere sak er ikke blitt fremlagt for kirkemøtet. Likevel ble saken overdøvet av media-støyen i sodomi-saken.

Kirkens handlende subjekt

Et kirkemøte har ikke noe mandat fra Gud til å forandre læren, fastslo Melancton et sted

– annet enn å bevitne læren med Skriftens ord. Det var et ekko fra Nicea-konsilet i år 325, for reservasjonens kunst var ham enda fremmed. I den apostoliske rettstradisjon må alle former for kirkesynoder stille med samme mandat som den første synode - *menighetsmøtet* i Jerusalem, Apg 15,14-18. I siste instans er det menighetsmøtet som har prøvingsretten, med myndighet til å godta (resipere), alternativt si nei til andres vedtak (ius negativum). Denne *iverksettende* myndighet utøves ved å stadfeste læren med et Herrens ord eller flere om saken. Uten denne *confirmatio* mangler vedtaket legitimitet i Guds kirke. Den gamle synodalrett som Luther fornyet, lot seg vanskelig praktisere i Norge og ble innordnet kongens enevoldsrett i 1661.

Kirkesamfunn er etter sitt vesen *kommunion* i samstemmig bekjennelse til enhetens Herre, som er Herren over enhetens sakrament. Slik er kirkerettstradisjonen siden aposteltiden (1 Kor 10,16f, forutsatt i CA 7). Presten(e) er kalt av Gud ved menighetens kall til å forvalte evangeliet og sakramentene, som er en tjeneste under utøvelse av løse- og bindemakten i menigheten. Presten i menigheten utøver sitt oppdrag for menighetens skyld, og de troende lever av de himmelske gaver som den Oppstandne gir med evangeliet og sakramentene som midler. I denne samhandlende samhørighet samles de som istemmer kirkens bekjennelse og praktiserer kirkens communion med munnens mottagelse. De representerer *Guds universelle kirkes når de framstår som handlende subjekter* i ordnede nådemiddelfellesskap. Derfor er det kirkeødeleggende når preste- eller bispesynoder forandrer læren og iverksetter den med påbud. Det var en lærdom fra høymessereformen fra 1 s. i advent 1977. Reformen initierte nevnte frafall i menneskesyn og frelseslære. Noen oppfattet bekjennelsesituasjonen og gjorde sin skyldighet.

Kirkens bekjennelse og rett hører sammen som to sider av samme Kristus-virkelighet. I Den norske kirke utøver råds- og møteorganer statlig religionsjus, skilt fra kirkens bekjennelse, men fast forankret i det indrekirkelige demokrati. Rådskirkens potens viser seg i tilsidesettelsen av Herrens bud og det apostoliske ord, i strid med synodalretten i den gamle kirke.

Vedtak uten legitimitet

Lærevedtak begrunnet i allmenntytte, hensiktsmessighet og skjønn mangler apostelordets autoritet. De er uten den *legitimitet* som Guds ord krever i menighetene. Vedtak med forbehold overfor Skriftens ord og selvitnesbyrd vitner falskt om den levende Gud. Konsekvent nok, blir slike vedtak unndratt den etterprøving som påhviler menighet og prest. Likeså forførende er det taktikkeri som anbefaler prekestol- og nattverdfellesskap ”på tilstrekkelig grunnlag”. Det er Bileams råd (jf 2 Pet 2:15, Åp 2:14).

Skulle prest og menighet utøve Kirkens rett etter Guds ord, og opptre som bekjen-

nelseskirke i folkekirkens ordninger, da er prisen innkalling på bispeteppet og personalsak – i verste fall avskjedssak for verdslige domstoler. Men gir ikke folkekirkens ordninger frihet for prest og menighet til å være Guds kirkes handlende subjekt i samsvar med kirkens bekjennelse - vel, da får vi i Guds navn være handlende kirkesubjekter i gjenopprettet nådemiddeffelleskap. Denne bekjenneshandling medfører frie synoder og alternativt tilsyn. Disse spørsmål blir aktualisert med Kirkemøtets aksept for Felleserklæringens innhold.

Hvilke fremskritt?

Rettferdiggjørelseslæren ”står i et avgjørende forhold til alle trossannheter, som må betraktes i sin innbyrdes sammenheng. Den er et uoppgivelig kriterium som uopphørlig tjener til å rette hele kirkens lære og praksis mot Kristus”. (18) Formuleringene har nedtonet det opprinnelige uttrykk, som representerer kommisjonens standpunkt om rettferdiggjørelsens avgjørende ”kriteriologiske betydning”.

Heller ikke nedtoningen er egnet til å avklare en rekke utsagn om fremskritt, utvikling og ny innsikt (7 og 13). Hvilke vranglærer er erkjent? Hvilke fremskritt er gjort? Fremskritt i læren om rettferdiggjørelsen medfører fremskritt i "alle trossannheter", eksempelvis i læren om synden, mennesket, Kristus, kirken, nådemidlene, embetet. Men hvor er den dokumentasjon som viser at fremskritt har funnet sted? Den mangler!

Nedtoningen skyldes at kardinal Ratzinger med flere i Vatikanet fikk kalde føtter og sørget for retrett. Det heter i sluttversjonen at ”katolikker ser seg bundet av flere kriterier” (18). For dem er læren om rettferdiggjørelsen ingen artikkel som kirken står og faller med. Det kan enhver se av Den Katolske Kirkes Katekisme etter Vatikan 2 (min kronikk, Dagen 11.10.96). Roms posisjon siden Tridentinerkonsilet er uendret fordi den er uoppgivelig. Romerkirken lar seg ikke korrigere av det apostoliske ord fra kirkens begynnelse. Det er tragedien. Ingen utvikling kan endre dette forhold.

Hva blir vi frelst fra?

Hva er syndens nød? Erklæringen definerer ikke ordet synd, og ordet *arvesynd* finnes ikke noe sted (Simo Kiviranta). Her finnes ingen bibelsk beskrivelse av menneskets situasjon på vredens hav, under lovens anklage og fordømmelse fra Guds side. Sterke må de interesser være som ser seg tjent med *fortielsen* av Guds åpenbaringsord om saken. Fortielsen inngår i premissene for en felleserklæring mellom katolikker og lutheranere om rettferdiggjørelsen. Det forstår jeg ikke.

Romerrkirken lærer om syndefallet at mennesket mistet sin overnaturlige, helliggjørende tilleggsgave fra Skaperen. Men selve mennesket er fremdeles ”skikket for Gud” (*capax Dei*). Mennesket er fremdeles et religiøst vesen som lengter og søker etter Gud. Følgelig må frelsen

bestå i den behovstilfredsstillelse som fyller *mangelen*. Frelsen blir den *prosess* hvor mennesket får del i forvandlingsnåden og utrustes med Åndens ”fornyende gaver” (18). Mennesket får tilbake den opprinnelige tilleggsutrustning. Med *forvandlingsnåden* kan mennesket videreforedle seg selv med fullkommengjørelsen som mål. Dette perspektiv på rettferdiggjørelsen medfører med logisk konsekvens læren om skjærsilden. Da befinner vi oss i en annen verden enn den nytestamentlige tro, for her består ikke menneskets opprinnelige rettferdighet i en tilleggsutrustning, men i det å være en skapning “full av Gud”. Med Luther og bekjennelsesskriftene vedkjenner vi oss hva bibelordene sier om saken.

Romerkirkens lære om synd og nåde har avstreifet den bibelske syndefallsrealisme til fordel for en teori om menneskets iboende krefter. Denne lære er en konsekvent fornektelse av menneskenaturens totale syndeforderv. En katolikk kan ikke si om menneskenaturen at den er ”uten frykt for Gud og uten tillit til Gud” (CA 2). Han kan ikke gi Gud ære og rett når Gud fordømmer, og si med vår barnelærdom at gudmennesket Jesus Kristus “er min Herre, som har gjenløst meg fortapte, og fordømte menneske”. Senere viste sodomisaken at også mange innen Den norske kirke er tjent med fortielsen.

Hvor er frifinnelsens årsak?

Stilt overfor Guds åpenbaringsord, lærer vi Gud og oss selv å kjenne rett. Frelsen har ikke noe tilknytningspunkt i oss. Sjelegraving har ingen hensikt, annet enn selvbedrag eller fortvilelse. Årsaken til vår frifinnelse for Guds domstol finnes et annet sted – i Gud selv, som “*i Kristus forlikte verden med seg selv, så han ikke tilregner dem deres overtredelser*”, 2 Kor 5,19. Det finnes en rettferdighet *utenfor oss*: “Ham som ikke visste av synd, har han gjort til synd for oss, for at vi i ham skal bli rettferdige for Gud”, 5,21.

Abrahams tro har en barmhjertig Gud: “*Abram trodde på Herren, og han regnet ham det til rettferdighet*”, 1 Mos 15,6, jf Rom 4,3, Gal 3,6. Guds nådige sinnelag mot syndere var også *David*s håp: “Vær meg nådig, Gud, etter din miskunnhet”, Sal 51,3. Og likeså *Daniels* håp, Dan 9,18f - *For ikke på våre rettferdige gjerninger grunner vi våre ydmyke begjæringer, som vi bærer frem for ditt åsyn, men på din store barmhjertighet. Herre, hør! Herre, forlat! Herre, gi akt og gjør det og dryg ikke – for din egen skyld, min Gud! For din stad og ditt folk er kalt med ditt navn*”. Den evangeliske tro har Guds miskunnhet og barmhjertighet, stilt fram i Jesu skikkelse. Han er Guds gave-rettferdighet til syndere som er fortapt i seg selv. Rom 3,28 og Ef 2,8 er to såkalte “læresteder” om saken, men unevnt i Romerkirkens katekisme og tilslørt i Felleseklæringen pkt 10.

Ifølge Romerkirkens lære blir ikke synderen frikjent for Kristi skyld, så synderen står rettferdig for Gud i tillit til Guds nådige sinnelag. At en synder skulle eie rettferdighetens gave ved tro alene, er utelukket. Nei, det er ikke nok, sier katolikken. Og mang en forkynner

tenker i samme bane: Det må da vel mere til? (15). “Veien går videre”, har vi hørt - fra Langfredagen til Pinsedagen, fra rettferdiggjørelsen til helliggjørelsen (Erling Utne). Men gjør man på katollikers og pietisters vis frifinnelsen avhengig av fornyelsen, er det ikke tale om noen frifinnelse, men betinget dom på lovoppfyllelsens vilkår.

Forbisnakk med bibelord

Felleserklæringen vil med en serie bibelhenvvisninger beskrive ”Bibelens budskap om rettferdiggjørelsen” (8-12). Vi skulle da vente en *helbibelsk* skisse grunnet på de ord og uttrykk som inngår i temaet rettferdiggjørelse. Det var hva Luther-eleven Martin Chemnitz en gang gjorde, og det med en grundighet som ga ham økenavnet ”Martin den andre”. På dette punkt er Felleserklæringen påfallende defensiv. Ifølge professor Jukka Thurèn (Åbo) er rundt regnet halvparten av bibelhenvisningene en beskrivelse av frelsen i *generelle* termer, og av den kristnes liv i lydighet og helliggjørelse. Hvorfor denne defensive tendens?

En pekepinn gir formuleringen: ”I Kristi død og oppstandelse har alle dimensjoner av hans frelsesverk *sin rot*” (10). Perspektivet dreies bort fra den tilregnede rettferdighet og dens begrunnelse i Kristi fullbragte verk. Og videre: ”Kristi fødsel, død og oppstandelse er både *grunnlaget og forutsetningen* for rettferdiggjørelsen” (15). Interessen samler seg om det som skjer *i mennesket* og ikke for Guds domstol.

Tendensen i bibelbruken er den samme i Romerkirkens Katekisme: Bibelbruken er innordnet ”kirken selv” (tradisjonen) og ikke ”Skriften alene” (jf pavens Jesus-bøker). Underlig nok: Samme tankegang gjennomsyrrer folkekirkens korporative kirkeideologi, hvor biskopen representerer ”hele kirken” som dens enhetssymbol og læreforvalter. Slikt er religionsimport!

Sagt med Thurèn: Tendensen i Felleserklæringen er mer i samsvar med motreformasjonens budskap enn med budskapet fra Schmalkalden. Tridentinerkonsilet (1540-årene) bestemmer Roms posisjon for all ettertid: ”*Rettferdiggjørelsen er ikke bare syndenes forlatelse, men også det indre menneskes helliggjørelse og fornyelse, under forutsetning av viljens mottagelse av nåden og de gaver ved hvilke en urettferdig blir rettferdig og en uvenn blir venn*” (Trid 8,7. Uth her). Det er *dette* evangelium Felleserklæringen handler om, det vil si et *annet* evangelium. Erklæringen er gitt på vilkår diktert fra Rom.

Da forstår vi bedre Kirkemøtets tilslutning. Det *representerer motreformasjonen* i et kirkefelleskap hvor Luthers Lille Katekisme og Confessio Augustana (invariata) for lengst har opphørt å være felleskapets *tro*sbekjennelser. Resultatet er en flom av kvasiteologi. Uten basis og substans i apostelordets lære fra Kristus, trives kvasiteologer best med prinsipielle betraktninger og konsekvensteologi pyntet med tilfeldige bibelord innordnet menneskelige tradisjoner.

Ernst Käsemanns teori

Felleseklæringen påberoper seg ”innsikt fra nyere bibelforskning” (13). Timo Eskola konstaterer at bibelbruken i Felleseklæringen gjør som den tyske teologen **Ernst Käsemann** i sin tid – vedgår at *Paulus* (!) lærer en tilregnet rettferdiggjørelse (forensisk), men fremhever at den alltid er koblet sammen med den troendes nye lydighet. Hvordan er det å forstå? Det käsemannske resonnement er en postulat-rekke. Postulat 1: Troens gave og lydighet er innordnet Kristi herredømme. Postulat 2: Gaven kan ikke skilles fra Giveren, som krever den nye lydighet. Postulat 3: Giverens herredømme gir gaven karakter av livsforvandlende kraft og tilegnet rettferdighet. Konklusjon: Rettferdiggjørelse og helliggjørelse overlapper hverandre. Eller sagt med førsteutkastet til Felleseklæring: Det dreier det seg om ”aspekter” på *samme sak*.

Dette er merkelig, vesentlig av to grunner som jeg deler med Eskola: Begrunnelsen er ikke bibelsk, men nevnte postulatrekke, og konklusjonen beror på brist i logikken – at Kristi herredømme medfører *sammenfall* mellom rettferdiggjørelse og helliggjørelse? Kirkemøtet gjorde som Käsemann – overså apostelens skriftbevis (GT), i tillit til molbologikk i høringsuttalelsene.

Den nye kompromiss-konsensus om rettferdiggjørelsens ”grunnleggende sannheter” er quasi-teologi. Den skjeler ikke mellom lov og evangelium i synderens frifinnelse for Guds domstol. *Frifinnelsen* på grunn av Kristi fortjeneste er blandet sammen med *fornyelsen*, som Kristus virker med sin Ånd ved troen. Felleseklæringen forsvarer sammenhengen mellom tro og gjerninger, men vitner om likegyldighet for *forholdet* mellom “Kristus for oss” og “Kristus i oss”: På den ene side frifinnelsens *årsak* – Kristus i hans lidende lydighet for verdens synder, som troen setter all sin lit til (første bud), og dens *virkning* – Kristus nærværende og virksom i de troendes liv. Så er alternativet til fariséervisdom ham som Gud oppreiste på den tredje dag på grunn av vår rettferdiggjørelse ved “Den Hellige og Rettferdige” (Apg 3:14, jf 7:52, 22:14. 1 Mos 15:6, Sal 106:31. Mt 6:33, Rom 3:21f, 4:26 – på grunn av vår rettferdiggjørelse, jf grunnteksten og apostelens skriftbevis).

Gjennom flere årtier har Käsemanns teori gitt kjærkommen støtte til moderne ekumener, og virket med surdeigskraft i kirker som er lutherske av formalitet – også her til lands.

Bekjennelsesskriftenes stilling

De lutherske bekjennelsesskrifter stadfester Skriftens lære med apostelordets lære fra Skriftens Herre. De istemmer Kristi lære med den rett utlagte Skrift – og ingenting annet. De fastholder det profetiske og apostoliske Kristus-vitnesbyrd og overgir den lære som Kristus overga til sine utvalgte apostler. Samme funksjon og beviskraft har henvisninger til kirke-

fedrene, for så vidt som de målbærer apostolisk læretradisjon (Ordets suksesjon). Dermed fremstår reformatorenes vitnesbyrd med en klarhet som til sammenligning gjør Felleserklæringen og lignende erklæringer uklare, tilslørende og forførende. Dette kunne vært unngått med åpen stillingtagen til bekjennesskriftene.

Jukka Thurèn viser til Luthers bruk av *Jes 53* i De schmalkaldiske artikler (B:1). Det er en særdeles viktig observasjon, for her dreier det seg om et skriftbevis som kirken har mottatt fra sin Herre via dem som kjente ham først. Med løftet om ”Herrens lidende tjener” som nøkkel, gikk aposteltidens kristne til ”Moses og profetene” og fant hva enhver kan lese, at ”*det eksisterer ingen rettferdiggjørelse uten rettergang*” (Thurèn). Verdens synder ble lagt på ham, v6, og hans rettferdighet rekket oss i det salige bytte, v11. Faderen har godtatt Sønnens offer, og stadfestet dette da han oppreiste ham fra de døde. Den Hellige Ånd kaller og opplyser menneskene ved evangeliet om den rettferdighet som er i Jesus Kristus, med henvisning til den rettergang som har funnet sted for Faderen.

Den nytestamentlige GT-bruk hos Luther avslører Felleserklæringens GT-bruk som tilslør-ende (8). Med kirkemøtets nesten enstemmige vedtak lyder syndsforlatelsens evangelium med forbehold – ikke purt og rent (CA 7). Hva slags konsensus er det? Hvilket kirkefelleskap bærer kjennetegnet et annet evangelium?

Felleserklæringen behandler Skriftens innhold som en arkeologisk lagdeling, i klar kontrast til Guds løfte i den gamle pakt, og løftets oppfyllelse i Jesu Kristi blod, utgytt ”for mange til syndenes forlatelse”, Mt 26,28, 2 Mos 24,5-11. Kristus er ikke bare rettferdiggjørelsens årsak, rot eller grunn, men *selv* troens rettferdighet *ved Faderens høyre* (Joh 16:10). *Han selv* er vår eneste grunn til frinnelse og frelsesvisshet, alle som tror på ham. Derfor sier Johannes at vi skal ikke leve i strid med Guds bud, men ”*om noen synder, da har vi en talsmann hos Faderen, Jesus Kristus, den rettferdige*”, 1 Joh 2,1. Han er i all evighet det slaktede Guds Lam som med sitt blod kjøpte oss til Gud med seg selv som det eviggyldige offer (Åp 5,9). Faderens enbårne Sønn opplyser den kommende verden, og opplyser nå hele Den Hellige Skrift med korsets visdom fra Faderen.

”Fra denne artikkel kan man ikke vike eller gi etter, om så himmel og jord falt”, sier Luther med henvisning til Apg 4:12 og Jes 53:5 Hvorfor? Jo, hvor frikjennelsen og fornyelsen blandes sammen, der er man på glid og ”alt er tapt, og paven, djevelen og alt som er mot oss, beholder seieren og får rett”. (SA B 1,5) Luther var med rystende alvor opptatt av denne indrekirkelige fare livet ut. Han oppfattet med Guds ord antikristens kirkeødeleggende virksomhet på jorden.

Advarselen er i sak Jesu varselrop mot farisèernes og saddusèernes lære (Mt 16:12). Den griper om seg med fornyet kraft i vår tid. Likevel øver troen den sanne gudstjeneste, setter sin

lit til Guds trofasthet og gir Guds løftesord den høyeste ære. Denne tro utelukker ikke gode gjerninger. De følger med. Utelukket er ”tilliten til kjærligheten og gjerningene /.../ i rettferdiggjørelsen” (Apol 4,74). I Jesu lignelse om farisèeren og tolleren var det ikke farisèeren, men tolleren som gikk rettferdiggjort ned til sitt hus (Lk 18).

Hva skal vi si om en Felleserklæring som unngår å ta stilling til Tridentinerkonsilet og de evangelisk-lutherske bekjennelsesskrifter? Den er useriøs, sier Thurèn. Felleserklæringens orienteringspunkt er såkalt ”innsikt”, innordnet interesser utenfor Skriften. Erklæringen er unndratt den bekjennelse som i nytestamentlig forstand stadfester Guds ord med den rett utlagte Skrift, gitt i og med apostelordets lære. Den frafalne lutherdom går veien hvor reformasjonen er forgjeves og ”alt er tapt” (jf Joh 6:67f).

En seiglivet konstruksjon

er myten om en motsetning mellom Luther og lutherdommen. Allerede pietismens fedre distanserte seg fra “konfesjonskirken” med forkjærlighet for den *unge* Luther. I årtier har påstanden versert om et skille mellom Luther og hans elever. Myten lever sitt eget liv og tilhengerne hevder at det var ikke Luther, men Konkordieformelens fedre som skilte mellom “Kristus for oss” og “Kristus i oss”. Da kan de ikke ha lest Röhrrers nøyaktige referater fra Luthers forelesninger over Galaterbrevet, utgitt i Store Galaterbrevskommentar.

Jeg hørte påstanden første gang våren 1967 mens jeg var LVF-stipendiat i Helsingfors. Tuoma Mannermaa – den gang vitenskapelig assistent for prof Seppo Teinoen – argumenterte med Luthers utleggelse av Galaterbrevet som hans elever hadde misforstått. Kronargumentet var Luthers utbrudd da han forsnakket seg og tok seg inn igjen med latinets “immo!” Luther hadde vel overgangen til galaterbrevets andre del i tankene da han forvekslet “Kristus for oss” med “Kristus i oss”. *Immo!* Vi ville vel utbryte: “Nei, hva er det jeg sier”, og så rette opp fadesen. Men “immo” kan også bety “jeg trekker tilbake”. Mannermaa har forstått det slik at Luther trakk tilbake alt hva han så langt hadde lært om “Kristus for oss”. Dette stemmer ikke. Det kan enhver avsløre ved å lese en oversettelse i sammenheng, forordet medregnet. Påstanden lød underlig i mine ører, for bekjennelsesskriftenes begrunnelse for skjelningen mellom rettferdiggjørelse og helliggjørelse var overbevisende. Deres begrunnelse medbestemmer også deres bruk av fedrevitnesbyrd.

Kirkens oppstandne Herre er subjektet for både frifinnelsens årsak og dens virkning i fornyelsen, og derfor henger de også sammen. Men ikke noe bibelord gir dekning for den kortslutning at de overlapper hverandre fordi Herren er den samme. Tvert imot! Kristus er i sin lidende lydighet årsaken til synderens frifinnelse for Guds domstol. Troen henger fast ved ham i tillit til ham – Kristus for oss. Nettopp det var også poenget i den første Luther-tekst vi forberedende-studentrer stotret oss igjennom, godt hjulpet av professor Wisløff.

Skjelningen mellom Kristus “for oss” og “i oss” var også ortodoksiens sjelesorganeliggende. Det gjaldt framfor alt å forsvare tollerens enfoldige tro på syndenes forlatelse for Kristi skyld, og det uten noen fortjeneste eller verdighet fra vår side. Det pågår forskning som kommer til å begrunne og utdype forholdet nærmere. Så langt har vi – ifølge Anssi Simojoki, et sikkert grunnlag for å fastslå at verken Luther eller de gammellutherske teologer har med læren om den tilregnede rettferdighet (el frifinnelsen) avvist Kristi virksomme nærvær i de troendes liv (fornyelsen). Med klar adresse til Mannermaa-skolen (Helsingfors) sier han om den bekjennelsestro lutherdom at den alltid har holdt begrepene om rettferdiggjørelse og heliggjørelse fra hverandre. Det er hva Felleseklæringen ikke gjør.

Leseren kan selv tenke etter: Går det en grense mellom Luther og hans elever, mellom Luther og lutherdommen, da må grensen også gå mellom Luther og Den augsburgske bekjennelse, ja, mellom Luther og Luthers lille katekisme! Det stemmer ikke. Jesus Kristus, Gud og mann, har frelst meg – “ikke med gull og sølv, men med sitt hellige, dyre blod og sin uskyldige lidelse og død for at jeg skal /.../ tjene Ham i *evig* rettferd, uskyld og salighet”. Og videre i forklaringen til Alterets sakrament - “*hvor syndenes forlatelse* er, der er liv og salighet.” Forbehold i denne sak bukker for farisèerens tillit til menneskets evner for Gud. Slikt er lovreligion og overetro.

Til slutt

De nordiske folkekirker fremstår som Leuenberg-kirker hvor ordinandens forhold til “kirkens ordninger” har avgjørende vekt. Med andre ord sagt: De er “Augustana-variatakirker” i klar kontrast til Konkordiebokens identifikasjon med den gamle kirke i skriftbunden tradisjon. Deres kirkeorganer – og fremst blant dem bispemøter og kirkemøter - bekjenner ikke apostelordets lære fra Skriftens Herre, men foretrekker den selvkloke synsing og de vage kompromisser om fellesskap “på tilstrekkelig grunnlag”. Med sin legitimerende ordbruk så fremmed for det nytestamentlige bekjennessspråk, har de fjernet seg fra kirkens grunn lagt i begynnelsen (Ef 2). Dette fremgår også indirekte av avtaletekstene. Her er ingen bot for vrang lære - som kirkerettslig sett består.

Jeg begynte med minstekravet til en prest. Samme minstekrav må stilles til Kirkemøtet: Det er ikke for mye forlangt at det klart og tydelig bevitner Skriftens lære om hvordan en synder kan bli stående for Guds domstol og være viss på det (Fil 3). Jesus sier om tolleren i templet at han ”gikk rettferdiggjort ned til sitt hus fremfor den andre”. Felleserklæringen later som om begge gikk rettferdiggjort derfra.

Det er sagt om kirkemøtet at det sviktet kirken. Nei, sviket gjelder kirkens Herre. Dan 9:18 – *Min Gud, vend ditt øre hit og hør, lukk opp dine øyne og se våre ruiner...* Det er et godt utgangspunkt, for gave-rettferdighetens Gud ser i det dype.

E-post: kaare.svebak@gmail.com